

greppa näringen

Utvärdering av Greppa Näringsens rådgivningar

- Utfodringskontroll smågris (50A)
- Utfodringskontroll slaktgris (50B)

Foto: Janne Andersson

I vår analys av tio års rådgivningar (2008-2018) inom Utfodringskontroll smågris och slaktgris i Greppa Näringen ser vi att gårdarnas kväve- och fosforeffektivitet i fodret ökar med 2-3 procent om rådgivningens förslag följs. En ökad fodereffektivitet ger mindre växthusgasförluster och näringsläckage och gynnar samtidigt gårdens ekonomi.

Vi utvärderar tio års rådgivning på grisgårdar

Grisgårdarna är välrepresenterade i Greppa Näringen. Två tredjedelar av Sveriges grisgårdar klassificerade i lantbruksregistret, har fått en rådgivning i Greppa Näringen. En stor strukturomvandling har skett i grisbranschen de senaste åren och den senaste tioårsperioden har antalet grisgårdar minskat med cirka 30 procent.

Greppa Näringen har erbjudit rådgivningsmodulen Utfodringskontroll smågris (50A) och Utfodringskontroll slaktgris (50B) sedan 2001 och totalt har rådgivare från Greppa Näringen gjort cirka 460 rådgivningsbesök. Från 2008 började uppgifter samlas in om förslag på förändringar vid rådgivningarna. Sedan dess har 111 gårdar fått en rådgivning med Utfodringskontroll smågris och 143 gårdar med Utfodringskontroll slaktgris. I den här utvärderingen har vi tittat närmre på data från dessa rådgivningar.

Fokus på fodereffektivitet på grisgårdarna

Utfodringskontroll smågris och Utfodringskontroll slaktgris är individuella rådgivningar som omfattar både gårdsbesök samt för- och efterarbete. I rådgivningarna om utfodringskontroll på grisgårdarna får lantbrukaren inblick i hur produktionens fodereffektivitet kan påverkas genom val av foder, minskad överutfodring, god djurhälsa och goda tillväxtbetingelser. Dessa åtgärder bidrar till mindre växthusgasförluster och näringsläckage genom att innehållet av kväve och fosfor sänks i gödseln. Dessutom gynnar det gårdens ekonomi.

Inför besöket på smågrisdgården samlas data in om produktionen, såsom antal suggor och gyltor, rekryteringsprocent, antal levererade smågrisar och dess vikter. På slaktgrisdgården samlas bland annat uppgifter in om slaktdata och antal insatta och levererade djur. På båda gårdstyperna ligger djurens foderstater, foderförbrukning och foderanalyser till grund för rådgivningen.

Under rådgivningen tar lantbrukaren och rådgivaren tillsammans fram åtgärder som kan förbättra fodrets fosfor- och kväveeffektivitet och detta sammanfattar rådgivaren i ett brev till lantbrukaren. Den kväve- och fosforeffektivitet som gården beräknas nå om åtgärdsförslagen vid rådgivningen genomförs, jämförs med effektiviteten av kväve och fosfor före rådgivningen.

Foderrecept efter djurslag

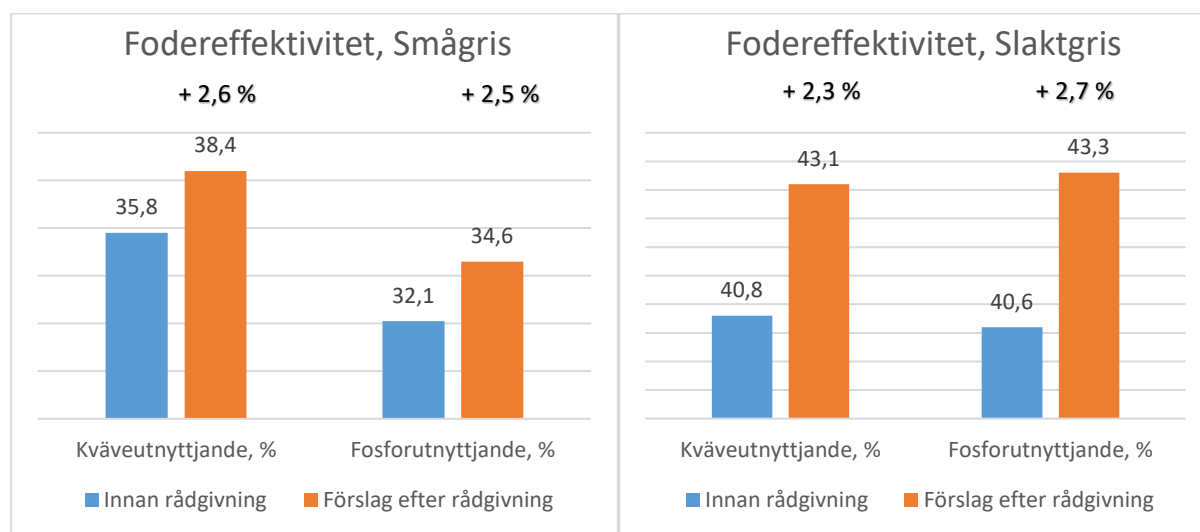
De viktigaste generella råden är att se över produktiviteten, antal kultingar per suga samt att slaktgrisarna har en snabb tillväxttakt. För att det ska vara möjligt är det viktigt att djuren är så friska som möjligt.

Utfodringen bör optimeras till varje djur så att varje djurkategori får ett anpassat foderrecept. Det är viktigt att inte överutfodra med råprotein eller fosfor. I konventionell grisproduktion tillsätts vanligen aminosyror för att sänka råproteinhalten och ofta även enzymet fytas för att sänka fosforöverskottet.

Genom att öka andelen egenproducerade proteingrödor kan foderinköpen minskas, vilket ofta har positiva effekter på gårdens utsläpp av växthusgaser. En ökad odling av proteingrödor på gården kan också ge en rad miljömässiga fördelar i växtodlingen såsom minskat behov av mineralgödselkväve genom biologisk kvävefixering, minskat gödslingsbehov genom förfruktseffekter samt en förbättrad växtföljd.

Resultat från rådgivningarna

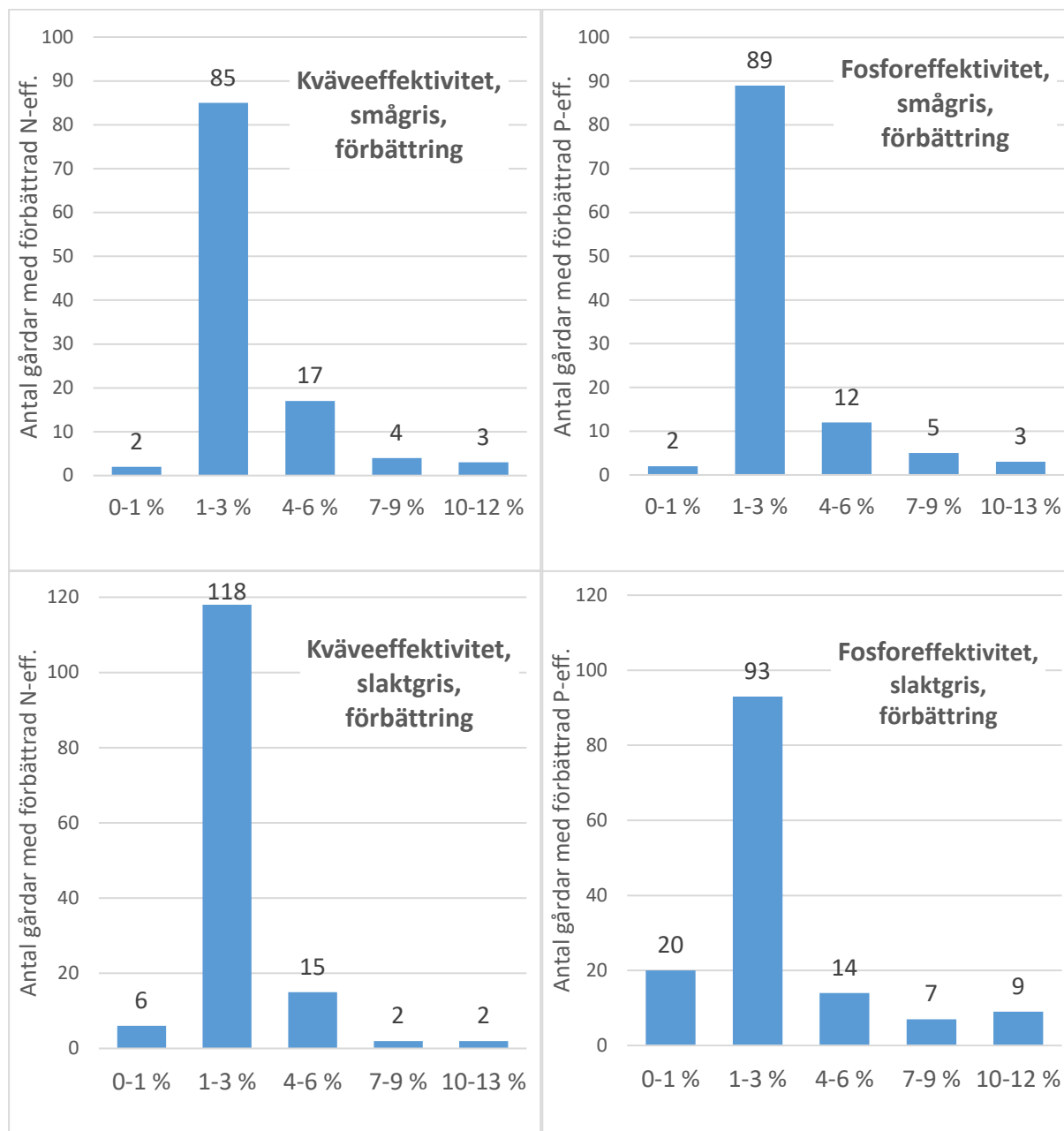
Hur mycket av kväve och fosfor som utnyttjas av fodret varierar mellan gårdar, se figur 1-2. I genomsnitt ligger kväveutnyttjandet i fodret på 35,8 procent på smågrisgårdar och 40,8 procent på slaktgrisgårdar. För fosfor är motsvarande utnyttjandegrad 32,1 respektive 40,6 procent. För både kväve och fosfor och för båda produktionsgrenarna ges förslag om förbättrat växtnäringsutnyttjande på 2-3 procent i rådgivningarna.

Figur 1-2. Under rådgivningarna på grisgårdarna ges förslag som förbättrar fodereffektiviteten av kväve och fosfor med 2 till 3 procentenheter. Medeltal av kväve- och fosforeffektivitet på 111 smågrisgårdar och 143 slaktgrisgårdar före rådgivningen och i rådgivningsförslagen.

Förbättrad kväve- och fosforeffektivitet smågris och slaktgris

På både smågrisdgårdarna och på slaktgrisdgårdarna förväntas kväve- och fosforeffektiviteten öka något med de föreslagna åtgärderna om rådgivningen följs.

Figur 3-6. Förbättrad kväve- och fosforeffektivitet på gårdar med smågris- och slaktgrisproduktion om förändringsförslag vid rådgivningen i Greppa Näringen genomförs.

Greppa Näringen viktig på grisgårdarna

Underlaget i denna analys bygger på 254 rådgivningar. De är gjorda från Skåne län i söder till Västerbottens län i norr. Flest rådgivningar har gjorts i Skåne (45 %). Västra Götaland har fått 15 procent av rådgivningarna och lika många står Kalmar och Gotlands län för tillsammans. En del av förklaringen till att endast ett fåtal rådgivningar gjorts i Svealand och de norrländska länen är att Greppa Näringen startade i de sydligaste länen, samt att det finns många grisgårdar i Skåne. Först 2006 gjordes rådgivningar i Svealandslänet och inte förrän 2016 gjordes ett fåtal i de norrländska länen.

Projektet bygger på frivillighet och rådgivningsmottagarna är därför ofta motiverade att förbättra sin produktion. Trots att vi nått stor del av målgruppen kan vi inte säga något om förändringen i fodrets kväve- och fosforeffektivitet på grisgårdar på nationell nivå i denna analys.

Samtidigt är nivån av förbättringarna som föreslås i rådgivningen statistiskt signifikanta för både kväve- och fosforeffektivitet om åtgärder enligt rådgivningen vidtas. Det går alltså att se att rådgivningarna gör nytta om de följs.

Det är också glädjande att konstatera att lantbrukarna är mycket nöjda med Greppa Näringens rådgivningar. Nöjdhet är mycket hög i de fortlöpande nöjdhetsundersökningar som vi genomför. Ofta framhålls rådgivarna som mycket kunniga och proffsiga under besöken ute på gårdarna.

Kontaktperson för Utfodringskontroll smågris (50 A) och slaktgris (50 B):

Caroline Sandberg
Telefon 036-15 60 32
caroline.sandberg@jordbruksverket.se